

Київський національний університет театру, кіно і телебачення
імені І. К. Карпенка-Карого
Інститут екранних мистецтв
Кафедра кінознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор
з наукової роботи

Ірина ЯН
Ірина ЯН
2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АУДІОВІЗУАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО ТА ВИРОБНИЦТВО
В СУЧАСНОМУ СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)

спеціальність 021 Аудіовізуальне мистецтво та виробництво

освітньо-наукова програма Аудіовізуальне мистецтво та виробництво
(назва освітньої програми)

Київ – 2024

Розробник: Зубавіна Ірина Борисівна, професор кафедри кінознавства, доктор мистецтвознавства, професор

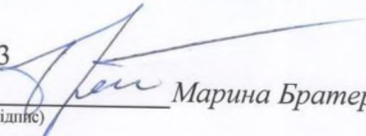
Викладачі: Зубавіна Ірина Борисівна, професор кафедри кінознавства, доктор мистецтвознавства, професор

РПНД розглянуто і затверджено на засіданні кафедри

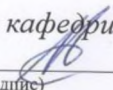
кінознавства

(назва кафедри, факультету / інституту)

Протокол від 30.08.2024 № 13

Завідувач кафедри Марина Братерська-Дронь
(підпис)

РПНД погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової/ творчої) програми

Доцент, завідувач кафедри продюсерства аудіовізуального мистецтва та виробництва Людмила Новікова
(підпис)

30.08.2024 № 13

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р.,
Завідувач кафедри _____ (_____), протокол від _____.20 № ____
(підпис) (ПІ)

на 20__/20__ н.р.,
Завідувач кафедри _____ (_____), протокол від _____.20 № ____
(підпис) (ПІ)

на 20__/20__ н.р.,
Завідувач кафедри _____ (_____), протокол від _____.20 № ____
(підпис) (ПІ)

на 20__/20__ н.р.,
Завідувач кафедри _____ (_____), протокол від _____.20 № ____
(підпис) (ПІ)

© КНУТКІТ імені І. К. Карпенка-Карого

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма навчання			
	денна		заочна	
Характеристика навчальної дисципліни	<i>Обов'язкова / Вибіркова</i>			
Курс - 1				
Семестр - 1				
Кількість кредитів – 3				
Загальний обсяг годин – 90/8				
Розподіл годин за видами аудиторних занять та самостійної роботи	Лекційні			
	30	20	6	
	Семінарські			
	Практичні			
		10	4	
	Індивідуальні			
	Лабораторні			
	Самостійна робота			
	60		80	
Вид підсумкового контролю	<i>іспит</i>		<i>іспит</i>	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – розвинути професійну обізнаність аспірантів у сфері становлення, розвитку, формування актуальних тенденцій аудіовізуального мистецтва та виробництва в динамічних соціокультурних координатах другої половини ХХ – першої чверті ХХІ ст.; артикулювати своєрідність фільмовиробництва та кінопрокату в цифрову добу; наголосити спектр можливостей, експансивність і значення дигітографа, динаміку його здобутків; допомогти аспірантові глибше зрозуміти концептуальні підходи кіномитців до актуальних проблем соціуму; сприяти осмисленню місця світового кінопроцесу в динаміці сучасного культуротворення;

Навчальна дисципліна покликана сформувати в аспіранта, здобувача третього (освітньо-наукового/освітньо-творчого) рівню, здатностей:

- вільно володіти понятійно-категоріальним апаратом навчальної дисципліни, професійно застосовувати його у науковій роботі;
- розуміти теоретичні засади функціонування аудіовізуального мистецтва та виробництва в сучасному соціокультурному просторі;
- користуватися методологією досліджень екранності в складному плетиві етико-естетичних, політичних, технологічних, економічних аспектів фільмотворення в

реаліях соціодинамічної турбулентності;

- засвоїти історичні закономірності спадку традицій та сутнісну логіку формування новітніх тенденцій у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва на тлі соціально-політичних, культурних зрушень й техніко-технологічних інновацій;
- розуміти особливості функціонування аудіовізуальних творів в умовах цифрового світу;
- застосовувати міждисциплінарні підходи при експертному осмисленні та вирішенні проблем у сфері теорії та практики аудіовізуального мистецтва і виробництва;
- аналізувати актуальні питання сучасного аудіовізуального процесу, концептуалізувати теоретичні підходи мистецтвознавчого, соціологічного, філософського штибу до вивчення аудіовізуального процесу в соціокультурних координатах сучасності.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- сформулювати уявлення про основні тенденції розвитку та функціонування аудіовізуального мистецтва та виробництва країн Європи, Азії та Америки в мінливих соціокультурних координатах другої половини ХХ – першої чверті ХХІ ст.;
- обґрунтувати потенціал аудіовізуальних мистецтв як потужного чинника у формуванні нового типу мислення.
- ознайомити слухачів з теоретико-методологічною базою досліджень аудіовізуального мистецтва та виробництва, зокрема, на тлі розвитку нових технологій;
 - поглибити в аспірантів інтенції до осмислення кінотворів, з урахуванням контекстуальних особливостей їх продукування (політико-економічний статус країни походження, розвиненість її кіноіндустрії, властивості моделі виробництва та дистрибуції фільмів;
- окреслити дослідницькі стратегії та емпіричні методи вивчення проблем сучасного аудіовізуального мистецтва та виробництва, їх застосування при розвідках явищ соціодинаміки культури;
- продемонструвати дієвість методів дослідження аудіовізуального мистецтва при вивченні закономірностей сучасної культурної комунікації;

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: предмет і завдання навчальної дисципліни «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво в сучасному соціокультурному просторі»,

- основні закономірності екранного процесу та головних концептуально-теоретичних підходів до вивчення аудіовізуальних практик, кіномоделей, характерних для різних країн та історичних періодів;
- сутнісні принципи розвитку аудіовізуального мистецтва та виробництва в країнах Європи, Азії та Америки упродовж другої половини ХХ ст. – першої чверті ХХІ ст., специфічні ознаки трансформації кінематографічних моделей в історичній діяхронії та прикмети версифікації екранного процесу в синхронічних вимірах;
- основні дослідницькі підходи (історичної, мистецтвознавчої, соціологічної орієнтації) до вивчення особливостей моделей аудіовізуального мистецтва та виробництва в країнах Європи, Азії та Америки, з урахуванням історико-

культурних реалій відповідного періоду

- **вміти:** професійно оперувати теоретичними основами та методами екранознавчої науки, категоріями, концепціями, що пов'язані з вивченням художніх практик світового кінопроцесу;

- в освітній та дослідницькій роботі осмислено використовувати спеціальну термінологію, категорії й поняття, запроваджувати на практиці комплекс набутих знань при інтерпретації явищ аудіовізуального мистецтва та виробництва в контекстах соціокультурних реалій;

– самостійно розвивати свій науковий та фаховий потенціал, працюючи з тематичною літературою, архівними та фільмічними матеріалами.

Очікувані програмні результати навчання (ПРН) за дисципліною:

ПРН 1. Знати філософські аспекти пізнання закономірностей наукової і художньої творчості; основні тенденції розвитку історії мистецтва, наукову мистецтвознавчу термінологію в сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва і вміти її доречно й коректно використовувати.

ПРН 2. Уміння вільно вести іноземною мовою бесіду-діалог за фахом, перекладати фахові тексти без словника, відтворювати результати власних наукових досліджень у текстах іноземною мовою.

ПРН 3. Вміти фахово користуватися сучасними інформаційно-пошуковими системами.

ПРН 7. Вміти вирішувати організаційні проблеми в аудіовізуальному мистецтві та виробництві, ухвалювати обґрунтовані рішення для їх розв'язання.

ПРН 10. Вміти застосовувати основи педагогіки та психології у навчально-виховному процесі у закладах вищої освіти, знати принципи реалізації освітніх програм у вищій школі, види педагогічної діяльності і методичної роботи у вищій школі.

ПРН 12. Знати основні норми менеджменту та захисту інтелектуальної власності в галузі аудіовізуального мистецтва та виробництва.

3. Програма навчальної дисципліни

Тематичний розділ 1. Європейський кінопроцес другої половини XX ст. – початку XXI ст.

Тема 1. Аудіовізуальна культура в контексті новітньої соціокультурної ситуації. Європейський кінопроцес другої половини XX ст.: динаміка трансформацій. Зміна кінематографічних поколінь. Етико-естетичні, соціально-політичні, економічні контексти виникнення «нової хвилі» у французькому кіно та черги наступних відлунь в кінематографіях країн Західної та Східної Європи (Німеччина, Британія, Чехословаччина, Угорщина, Польща). «Чорна хвиля» в югославському кіно. Оновлення ситуації в іспанському кіно.

Тема 2. Прикмети аудіовізуальних стратегій доби постмодернізму. Парадигма постмодерну в кінематографі зіткнення XX-XXI століть.

Візуальна пишність та нереальність постмодерністських картин британського режисера та сценариста Пітера Грінвея. Творча співпраця з французьким оператором Саша Верні. Особливості естетичної програми скандинавської кінематографії. Логіка виникнення «нової хвилі» в данському кіно. Римейк «нової хвилі» в «Догмі-95» Ларса фон Трієра.

Тема 3. Огляд фестивальних здобутків і перспектив європейських

кінематографій першої чверті ХХІ ст. Перспективи нового німецького кіно. Глядацька успішність шведських фільмів (Рубена Естлунда, Лукаса Мудіссона, ін.). Кіно і суспільство: румунський досвід. Феномен «румунського дива» – «новий реалізм» кінематографа морального занепокоєння, обмеженість кошторисів, обшири фестивальної географії румунських фільмів початку ХХІ ст. Крістіан Мунджу, Раду Жуде, Крісті Пую та інші лідери румунської «нової хвилі».

Прикметі сучасного аудіовізуального мистецтва та виробництва Польщі, Угорщині, Чехії.

Грецький кінематограф : формування нової мови і визначення проблемного поля Зосередженість на проблемах суспільства в фільмах Тео Ангелопулоса. Номінації на Оскар – від фільма Міхаліса Какоянніса («Іфігенія», 1977») до «Ікла» (2009) Йоргоса Лантімоса. Складові успіху різножанрових картин Й. Лантімоса на кінофесивалях ХХІ ст.

Тематичний розділ 2. Кінематограф США кінця ХХ ст. – першої чверті ХХІ ст. Екранний процес країн Латинської Америки.

Тема 4. **Кінематограф США** другої половини ХХ ст.: культові режисери та їхні фільми Криза Голлівуду в контексті розвитку телебачення. Пожвавлення прогресивних тенденцій в Голлівуді. Утворення групи «Нове американське кіно» (1960). Оновлення жанрової палітри у 1970-ті (С. Спілбергом, Дж.Лукасом, С.Леоне, М.Скорсезе).

Оновлення моделі кінобізнесу. Створення на великих студіях підрозділів, що спеціалізуються на артгаузі та незалежному кіно (Miramax Films, Focus Features). Обрії технологічних інновації. Мобільна зйомка, надкрупні плани, нічне фільмування та використання комп'ютерних зображень – поширені практики «незалежних».

Мейнстрім та артгауз. Виникнення оксюморону «авторське комерційне» кіно (представники: Девід Лінч, Квентін Тарантіно). Поетика повсякдену, ускладнення фільмічних структур, моральні дилеми в незалежному кінематографі США.

Тема 5. **Латиноамериканське кіномистецтво.** Адаптація здобутків «нової хвилі» та італійського неореалізму в кінематографіях Латинської Америки. Радикальна модель «Кінематографа звільнення» Бразилії та Аргентини проти неоколоніалізму та експансії Голлівуду. Рух Cinema Novo: нова концепція кіновиробництва. Експерименти. Ствердження культурної самобутності. Мексиканський кінематограф. Виробництво та експорт серіальної продукції (Мексика, Бразилія, Уругвай). Нове бразильське кіно: характерне поєднання музики з ритмічними рухами тіла в танці, введення елементів міфології та фольклору, спорядження політичними коментарями при екранному відтворенні неповторного життя й культури країни в документальних та постановчих фільмах. Фестивальна успішність сучасного мексиканського кіно.

Тематичний розділ 3. Азійський кінематограф. Динаміка розвитку. Неповторність кінематографічних моделей країн Східної Азії, Західної Азії та Південної Азії

Тема 6. Кіно Японії. Оновлення дихання національної кіноіндустрії. Фестивальні маршрути японських фільмів. Динаміка успішності від «золотої доби» 1950-х до сьогодення. «Американські окуляри» Акіро Куросави, автентичність режисерського світу Ясудзіро Одзу, «феміністичні наголоси» фільмів Кането Сіндо. Плеяда режисерів нового покоління. Тематичні інновації, зміна підходів до класичних тем (ставлення до родинних цінностей, теми землі, понівечених війною доль, традицій, жіночої сили волі і характеру) Сьохей Імамура, Такесі Кітано, актор Тасіро Міфуне. Популярність «аніме», популяризація жанру «якудза», J-горор. Актуалізація піджанрових структур кіберпанку в сучасному кіно Японії.

Тема 7. Кінематограф Китаю. Особливості кіномоделей континентального Китаю, Тайваню, Гонконгу. Стрімкий злет китайського кінематографа у 80-ті роки ХХ століття. Режисери «п'ятого покоління», резонансні фільми цієї «хвилі», основні причини успіху. **Базові вектори розвитку «трьох гілок» китайської сучасної кінематографії: тенденції, фільми, режисери.**

Розширення тематичних, стилістичних меж творчості Цензура. Ідеологічний контроль. Успішність у світового глядача.

Фільми про культурну революцію. Підстави актуалізації воєнної проблематики в сучасному китайському кіно.

Тема 8. Кінематограф Кореї. Порівняння кінематографічних моделей Південної та Північної Кореї.

Заходи відновлення кіноіндустрії південної Кореї від кінця 1950-х. Тематичні доміанти, цензурно-ідеологічні обмеження 1970-х. Активізація експериментальних жанрів в кіно кінця 1980-х, оновлення жанрової палітри межі ХХ-ХХІ століть. **Фестивальна успішність сучасного кінематографа КНДР (Корейської Народно-Демократичної Республіки).**

Тема 9. Самобутність кіно Західної Азії: центри кіноіндустрії в Ірані і Туреччині. Особливості кінопроцесу Ірану. Політична система, її вплив на закономірності розвитку кіноіндустрії в Ірані. 1960-1970-ті – створення в оновленому культурному, економічному середовищі неповторної національної форми аудіовізуальності, що укорінена в традиції, іранських поглядах на мистецтво.

Цензурні обмеження як причина виникнення нової кіномови в кінематографі Ірану. Розвиток іранської кіноіндустрії в політично-теократичних контекстах після 2010 р. **Кіно Південної Азії.** Огляд тенденцій сучасного кінематографа Індії.

Тема 10. Глобалізація, копродукція, інші тенденції світового кінопроцесу першої чверті ХХІ ст. Спроба національних кінематографій зберегти своєрідність і неповторність.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин												
	Денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	с	е	м	та б		н д	с.р.	л	п	та б	н д
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Тема 1. Аудіовізуальна культура в контексті новітньої соціокультурної ситуації. Європейський кінопроцес: динаміка трансформацій. Зміна кінематографічних поколінь	8	2				6							
Тема 2. Прикмети аудіовізуальних стратегій доби постмодернізму Парадигма постмодерну в кінематографі зіткнення ХХ- ХХІ століть	8	2	2			4							
Тема 3. Огляд фестивальних здобутків і перспектив європейських кінематографій першої чверті ХХІ ст.	10	2	2			6							
Тема 4. Кінематограф США кінця ХХ - початку ХХІ ст. Оновлення моделі кінобізнесу. Мейнстрім та артгауз.	8	2				6							
Тема 5. Латиноамериканське кіномистецтво. Нова концепція кіновиробництва. Експерименти. Ствердження культурної самобутності в кінематографіях Мексики, Бразилії, Уругваю.	10	2				8							
Тема 6. Кіно Японії. Оновлення дихання національної кіноіндустрії. Фестивальні маршрути японських фільмів	8	2				6							

Тема 7. Кінематограф Китаю. Особливості кіномоделей континентального Китаю, Тайваню, Гонконгу. Базові вектори розвитку «трьох гілок» китайської сучасної кінематографії: тенденції, фільми, режисери	10	2	2			6						
Тема 8. Екранне «задзеркалля» 2010 -х років	8	2	2			4						
Тема 9. Кінематограф Західної Азії: центри кіноіндустрії в Ірані й Туреччині Самобутність аудіовізуального мистецтва та виробництва Південної Азії: огляд тенденцій сучасного кінематографа Індії	10	2	2			6						
Тема 10. Глобалізація, копродукція, інші тенденції світового кінопроцесу першої чверті XXI ст. Спроба національних кінематографій зберегти своєрідність і неповторність	10	2	2			6						
Усього годин	90	20	10			60						

5. Семінарські заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Європейський кінопроцес другої половини ХХ ст. Зміна кінематографічних поколінь та оновлення кіномоделей в європейському соціокультурному просторі	2
2	Динаміка трансформації аудіовізуального мистецтва та виробництва США другої половини ХХ – початку ХХІ ст. Кейс нового кіно Латинської Америки.	2
3	Азійський кінематограф в режимі узагальнення. Специфіка розвитку кінематографій країн Східної Азії, Західної Азії та Південної Азії	2
4	Оновлення теоретичного базису аудіовізуальних мистецтв доби постмодерну.	2
5	Огляд виробничих перспектив і фестивальних здобутків європейських кінематографій упродовж першої чверті ХХІ ст.	2
	Разом	10

6. Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено	
2		
...		

7. Лабораторні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено	
2		
...		

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (стаціонар)	Кількість годин (заочн.)
1	Підготовка до семінарських доповідей, перегляд рекомендованого відеоматеріалу, опрацювання літератури з теми занять	60	
	Разом	60	

9. Індивідуальні завдання

Не передбачено	

10. Методи навчання

11. Методи контролю

(Приклад подачі методів контролю)

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100 - бальною шкалою.

Поточне оцінювання роботи студентів впродовж семестру проводиться за допомогою: експрес опитування з розглядуваної теми, контрольних вправ, творчих завдань, взаємооцінки виконаних практичних завдань.

12. Розподіл балів, які отримують студенти (Усього – 100 балів)

Доповіді на семінарах												
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T10	T11	T12	Сума
	10	10				10		10	10			До 70

Екзамен												
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T10	T11	T12	Сума
												До 30

Приклад за виконання курсового проекту (роботи) Не передбачено

Пояснювальна записка	Ілюстративна частина	Захист роботи	Сума
до	до	до	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	задовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Рекомендована література
2. Посилання на електронні ресурси та відеоматеріали

Рекомендована література

Базова:

1. *Apor B., Apor P. & Horváth S.*(eds). *The Handbook of Courage: Cultural Opposition and Its Heritage in Eastern Europe*. Institute of History, Research Centre for the Humanities, Hungarian Academy of Sciences. Budapest. 2018. 636 p. (тут є якраз про Югославію і не тільки)
2. *Cook D.* *History of Narrative Film*. W. W. Norton & Company; Fifth edition New York. 2016. 864 p. (довідкова історія майже по всіх періодах, що ми проходили)
3. *Dabert D.* *Kino moralnego niepokoju* – Poznan, Wyd. Naukowe UAM, 2003.
4. *Ebert, Roger (Author)*, Matt Zoller Seitz (Foreword), *The Great Movies IV - The University of Chicago Press*, 2016 г.- 271 p.
5. *Haltof M.* *Historical Dictionary of Polish Cinema (Historical Dictionaries of Literature and the Arts No. 19)*. The Scarecrow Press. 2007. 320 p. (словник-довідник по всьому польському кіно)
6. *Krakus A.* *No End in Sight: Polish Cinema in the Late Socialist Period*. Pittsburgh: Pittsburgh University Press, 2018. 263 p.
7. *Magsudlu, Bahman.* *Iranian Cinema*. New York: New York University, 1987. (English)
8. *Nowell-Smith G.* *The Oxford History of World Cinema 17th Edition*. Oxford University Press. 1999. 856 p. (так само)
9. *Pabiś-Orzeszyna, M.* (2015). *Od Singapuru po Toronto*. Muzeum Kinematografii w Łodzi, kolonialne pułapki i osierococone obiekty, [w:] *Kultura filmowa współczesnej Łodzi*, E. Ciszewska, K. Klejsa (red.), Łódź: Wydawnictwo Biblioteki PWSFTviT
10. *Peter Greenaway's postmodern/poststructuralist cinema / edited by Paula Willoquet- Maricondy, Mary Alemany-Galway.* – Rev.ed. – Lanham, Maryland – Toronto – Plymouth, UK: The Scarecrow Press, Inc., 2008. – С.128.
11. *Preizner J.* *History of Polish Cinema. From the beginnings to Polish School*. Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego. Kraków. 2020. 83 p. (коротка історія польського включно з польською школою)
12. *Schroeder Rodríguez P. A.* *Latin American Cinema A Comparative History*. University of California Press. 2016. 376 p. (повністю охоплює бразильське)
13. *Брюховецька Л.І.* *Кіномистецтво: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Лариса Брюховецька.*— К.: Логос, 2011.— 391 с.— Бібліогр.: с.385–389.
14. *Брюховецька Л.І.* *Розмова про важливе. Послання і передбачення Кшиштофа Кесльовського / Л.Брюховецька // Світова кінокласика: зб. статей. – Вип. 4. – К. : Ред. журналу «Кіно-театр»; Вид-во «Задруга», 2007. С. 125–134.*
15. *Зубавіна, Ірина* *Екранна культура: засоби моделювання художньої реальності (час і простір у кінематографі) [Монографія] / І. Б. Зубавіна ; рец.: Г. П. Чміль, В. Г. Горпенко, І. М. Юдкін; Акад. мистецтв України, Ін-т проблем сучас. мистец. – К. : Інтертехнологія, 2006. – 272 с.: іл.*
16. *Ландяк О.* *«Аудіовізуальне мистецтво» як концепт у сучасному мистецтвознавчому дискурсі*. Наукові записки. Серія: Мистецтвознавство. 2017. №1. (вип. 36). С. 213- 23.

Допоміжна:

1. *Nayeri, Farah* Iranian Cinema: What Happened in Between // **Sight and Sound**, v3, December 1993, p.26.
2. *Plazewski, Jery*. Historia filmu dla kazdego.— Warszawa.: Wydawnictwa artystyczne i filmowe. 1977. 490 st.
3. *Rutkiewicz, P.* (2015). Kina w Łodzi w latach 1990-2012. Od centralizacji do specyfikacji rynkowej, [w:] Kultura filmowa współczesnej Łodzi. E. Ciszewska, K. Klejsa (red.), Łódź: Wydawnictwo Biblioteki PWSFTviT.
4. *Shahani, Kumar* Falm as contemporary art / JSTOR -Volume. 18, No. 3 (March 1990), pp. 33- 48.
5. *Алфьорова З.* Образ світу у фільмах про віртуальну реальність Мистецтвознавство України : зб. наук. пр. К., 2004. Вип. 4. С. 214–222.
6. *Кохан Тимофій* Персоналізована історія європейського кіномистецтва: потенціал культурологічного аналізу: монографія /Кохан Тимофій Григорович.- К.: Ін-т культурології НАМ України, 2021. — 320 с.
7. *Кохан Т.Г.* Кінематограф у контексті культурного простору ХХ століття: монографія / Т. Кохан. – К. : Ін-т культурології НАМ України, 2017. – 304 с.
8. Міждисциплінарне пізнання закономірностей сучасного екранного дискурсу: зб. наукових праць / відп. ред. Г. П. Чміль, І. Б. Зубавіна. – К.: Ін-т культурології НАМ України, 2014. — 240 с.
9. *Шило О.* Віртуальна реальність і перспективи реалізму // *Культура України* : зб. наук. пр. / Харк. держ. акад. культури. Вип.18: Мистецтвознавство. Філософія. Х., 2002. С. 81–87.

Інтернет-ресурс:

1. A Brief History of Japanese Horror // Journal -rikumojournal. <https://journal.rikumo.com/journal/paaff/a-brief-history-of-japanese-horror>
2. *Ciszewska, E.* (2010). O braku utopii. Przestrzeń i bohaterowie w filmie Opowieści o zwyczajnym szaleństwie Petra Zelenki. *Panoptikum*, (9), 206–219. Pobrano z <https://czasopisma.bg.ug.edu.pl/index.php/panoptikum/article/view/296>
3. *Green, Dan* The Movie Book: A Simple Explanation of Big Ideas -Kindle Edition https://www.amazon.com/Movie-Book-Ideas-Simply-Explained-ebook/dp/B017AR0MUS/ref=sr_1_2?qid=1678645540&refinements=p_27%3AGreen+Dan&s=digital-text&sr=1_2&text=Green+Dan&asin=B017AR0MUS&revisionId=c2eb8dc3&format=1&depth=1
4. *Michał Pawlak* Kino współczesne sztuka czy komercja?// Dziennik Teatralny Warszawa-23 marca 2021 <http://www.dziennikteatralny.pl/artykuly/kino-wspolczesne- sztuka-czy-komercja.html>
5. *Moldovan, Ioana* Review of Romanian films - This was in 2022// Romanian Insider <https://www.romania-insider.com/romanian-film-review-was-2022>
6. New Japanese cinema. Top Lists <https://mubi.com/lists/top-japanese-cinema>
7. *Palmer, Joe* Introduction to the Korean new wave of cinema 2015/in *Movies* / <http://kultscene.com/introduction-to-the-korean-//> KULTSCENE, January 19, [new-wave-of cinema/](http://kultscene.com/introduction-to-the-korean-//)
8. *Parhami, Shahin* Iranian Cinema: Before the Revolution // Volume 3, issue 6 / November1999 <https://web.archive.org/web/20180623165724/http://offscreen.com/view/iran2>

9. The Modern Cinema 1960-1995 //The Oxford History of World Cinema – pp 463-749 Oxford University Press; 17th edition (February 1, 1999)
<https://www.amazon.com/Oxford-History-World-Cinema/dp/0198742428?asin=0198742428&revisionId=&format=4&depth=1>
10. *Tzanelli, R., Yar, M.* (2014). Breaking Bad, Making Good: Notes on a Televisual Film Industry, „Mobilities”, s. 1-19:
<http://dx.doi.org/10.1080/17450101.2014.929256>.
11. Архів публікації журналу «Кіно-Театр» <http://archive-ktm.ukma.edu.ua>
12. Фільмстаден – шведський Голлівуд <http://kinopolis.com.ua/articles/filmstaden-swedish-hollywood/>